

Handläggare
Charlotte Bagge-Glassell
Telefon: 08-50833706**Till**
Förskolenämnden
2023-10-24

Barnhälsa i Stockholms stads kommunala förskola

Kartläggning av stadsdelsförvaltningarnas arbete med barnhälsa.

Förvaltningens förslag till beslut

Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som redovisning av barnhälsan i förskolan.

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har i kommunfullmäktiges budget för 2023 fått i uppdrag att i samarbete med förskolenämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur staden kan förbättra elevhälsans organisation för förskola, grundskola och gymnasieskola, samt utreda möjligheten att införa nyckeltal för elevhälsan. Förskolenämnden har efterfrågat en fördjupning kring stadsdelsnämndernas arbete med barnhälsa i förskolan vilket redovisas i ett PM (bilaga 1).

Förskoleförvaltningens utredning visar att barnhälsa är ett prioriterat utvecklingsområde i samtliga stadsdelsförvaltningar. Flera stadsdelsförvaltningar beskriver att de arbetar med eller planerar att arbeta med förebyggande hälsoarbete. Flera stadsdelar har även barnhälsoteam på plats där exempelvis specialpedagog och psykolog och ingår. Arbete med barns språkutveckling i framför allt flerspråkiga miljöer betonas också som en viktig del i barnhälsoarbetet liksom att skapa tillgänglighet för alla barn genom inkluderande lärmiljöer.

Redovisningen visar en efterfrågan på stadsövergripande rutiner och arbetssätt för framför allt tilläggsbelopp och hur det fördelas. Även stadsövergripande stöd kring rutiner för samverkan och en mer långsiktig plan för detta efterfrågas, då med fokus på aktörer som socialtjänst, habilitering, BVC och MVC.

Bakgrund/Ärendet

Utbildningsnämnden har i kommunfullmäktiges budget för 2023 fått i uppdrag att i samarbete med förskolenämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur staden kan förbättra elevhälsans organisation för förskola, grundskola och gymnasieskola, samt utreda möjligheten att införa nyckeltal för elevhälsan. Förskolenämnden har efterfrågat en fördjupning kring stadsdelsnämndernas arbete med barnhälsa vilket redovisas i ett PM (se bilaga 1).

Skollagens krav om elevhälsa omfattar inte förskolan, det medicinska ansvaret för barn i förskoleåldern ligger i stället hos barnhälsovårdsmottagningarna (BVC). I skollagen och Lpfö 18 nämns inte något mer preciserat om förskolans ansvar för barns hälsa, vilket citatet nedan från läroplanen utgör exempel på.

Utbildningen i förskolan ska planeras och genomföras på ett sådant sätt så att den främjar barnens utveckling, hälsa och välbefinnande. Förskolan ska erbjuda barnen en god miljö och en väl avvägd dagsrytm med både vila och aktiviteter som är anpassade efter deras behov och vistelsetid. (Lpfö 18, 1. Förskolans uppdrag Helhetssyn)

Det formella ansvaret för hälsovård i förskolan är inte reglerat i någon författning eller föreskrift. Socialstyrelsen upphävde år 2008 de nationella riktlinjer som fanns för barnhälsovården (BHV), vilket resulterade i att ansvaret för att formulera mål, krav och uppdrag för verksamheten flyttades till varje enskilt landsting (idag regioner). Tillgång till specialpedagogiskt, psykologiskt, kurativt eller medicinskt stöd av det slag som skolans elevhälsa har finns inte i förskolan¹.

I forskningsinstitutet Fortes forskningsöversikt *Förskolans roll för att främja psykisk ohälsa* (2023) framkommer att hög kvalitet, delaktighet och samverkan runt barnet, är centralt för att förebygga psykiska- och fysiska hälsoproblem. Det finns också en hög konsensus inom internationell forskning kring att deltagande i förskola leder till att barn lyckas bättre i skolan än barn som inte har deltagit i förskola. Det är framför allt bättre kunskaps- och social utveckling det brukar hänvisas till i dessa studier enligt översikten.

Barn som har gått i förskola med *hög kvalitet* får ett ännu större försprång².

1. Hög kvalitet i förskolan bidrar till barns utveckling och psykiska välbefinnande
2. Effekten är störst för barn från familjer med sämre socioekonomi samt för barn i behov av särskilt stöd
3. Att barn känner sig delaktiga är viktigare för kvaliteten än barngruppernas storlek eller träning av färdigheter
4. Samverkan runt barn i förskolan behöver öka för att kompensera för ojämlika uppväxtbehov (Forte 2023).

En enkät med öppna frågor kring barnhälsa har besvarats av samtliga stadsdelsförvaltningar.

Begreppet barnhälsa

Utifrån de underlag förskoleförvaltningen har inhämtat från stadsdelsförvaltningarna framkommer att begreppet *barnhälsa* tycks vara relativt etablerat inom förskolan i Stockholm stad för att beskriva de processer och insatser som rör barns fysiska och psykiska hälsa. Det finns variationer över staden i hur uppdraget organiseras. Vissa stadsdelar har beskrivit hur de arbetar strukturerat med frågorna, har etablerade resursteam och bred samverkan med flera olika aktörer som exempelvis barnhälsovården (BVC) och mödrahälsovården (MVC). Oftast sker det senare genom introduktionsförskolorna och de öppna förskolorna. I andra stadsdelar är barnhälsoteam eller liknande under uppbyggnad. Flera stadsdelar har barnhälsa som ett utvecklingsområde i verksamhetsplanen. Bostadssegregationen och de olika utmaningar som finns i staden är sannolikt grunden till varför det ser olika ut i stadsdelarna.

Samverkan och stöd

Samtliga stadsdelsförvaltningar beskriver att de på olika sätt samverkar genom återkommande möten med BVC, MVC, Habiliteringen, Autismcentrum och logoped kring enskilda barn (individärenden) och i vissa fall har även mer organiserad samverkan (med återkommande möten) inletts med någon eller några av ovannämnda verksamheter. Ofta finns etablerad samverkan mellan förskolans öppna verksamheter (öppen- och introduktionsförskola) och BVC som ofta är placerade i närheten av varandra. Samverkan med grundskolan kring övergångar för barn i behov av särskilt stöd är också etablerat i samtliga stadsdelar.

² <https://www.fcd-us.org/assets/2013/11/Evidence20Base20on20Preschool20Education20FINAL.pdf>

Någon stadsdel har utvecklat samverkan med socialtjänsten kring orosanmälningar. Flera stadsdelar nämner också i underlagen att de ser ökad, organiserad samverkan med regionen som ett utvecklingsområde.

Utifrån underlagen till denna utredning går det inte att uttala sig om vad samverkan innebär i praktiken, hur pass utvecklad den är och vilka konkreta utbyten mellan verksamheterna som sker. Det finns dock undantag. Bromma skriver exempelvis att specialpedagoger träffar BVC i mindre grupper en till två gånger per termin utifrån gemensamma frågor om barnhälsa. I Bromma samverkar också Specialpedagoger och pedagoger med Habiliteringens olika enheter och andra specialister i regionen. Förvaltningen har i samverkan med socialtjänsten ett barnrättsnätverk som träffas fyra gånger per år med syfte att bland annat uppmärksamma/fånga upp missförhållanden.

Barnhälsoteam

Flera stadsdelar skriver att de har förvaltningsövergripande stödteam som de kallar barnhälsoteam, resursteam eller liknande. Teamens uppdrag varierar, med handlar främst om att samordna insatser och vid behov erbjuda handledning till personalen. Exempelvis har Hässelby-Vällingby ett stödteam som de valt att kalla *förskolestöd* där logoped, psykolog och specialpedagog/samordnare ingår. Södermalm har en stödenhet med psykolog, socionom och specialpedagog och en utvecklingsenhet med en pedagogisk utvecklare och en verksamhetsutvecklare. Kungsholmen har specialpedagoger som arbetar 50 procent i barngrupp och 50 procent med handledning och fortbildning. Hägersten-Älvsjö har en resursenhet där ett resursteam med specialpedagoger, psykolog och talpedagog/logoped ingår som ansvarar för ansökan och tilldelning av tilläggsbelopp, uppföljning av handlingsplaner och handledning och fortbildning. De stadsdelar som ännu inte har något de kallar barnhälsoteam, resursteam eller liknande skriver att de är på väg att bygga upp detta, exempelvis Enskede-Årsta-Vantör.

För att uppnå en god och likvärdig kvalitet över staden, föreslås ett fördjupat samarbete med stadsdelarna där förskoleförvaltningen ska:

- Stödja och stärka stadens förskolor i att systematiskt utveckla samverkan med vårdnadshavare, barnhälsovård, skolan samt habiliteringen, resursteam och socialtjänst.

- Stödja och stärka stadens förskolor i att utveckla rutiner för att uppmärksamma riskfaktorer samt barns svårigheter och behov av särskilt stöd tidigt.
- Utredda behovet av stadsövergripande riktlinjer, rutiner och samverkan kring tilläggsbelopp.
- Kontinuerlig erbjuda kompetensutveckling på strategisk nivå utifrån identifierade behov, både riktat och generellt, bland annat för att stärka personalens kompetens att möta barn med NPF, trauma och social utsatthet.
- Kontinuerligt följa upp arbetet med barnhälsa på stadens förskolor för att bidra till god och likvärdig kvalitet samt föreslå utvecklingsområden. Detta görs årligen i samband med rapporten: Förskola i Stockholm.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom förskoleförvaltningen. Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 16 oktober 2023. Funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 18 oktober 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter samt för jämställdhet

Utgångspunkten för de slutsatser och åtgärdsförslag som presenteras i rapporten är att varje barn ska nå sin fulla potential i en förskola av hög kvalitet i hela staden. Ärendet bedöms inte påverka jämställdheten negativt.

Förslag till beslut

Förskoleförvaltningen föreslår att förskolenämnden beslutar att godkänna förvaltningens redovisning.

Gunilla Davidsson
Förvaltningsdirektör
Förskoleförvaltningen

Katarina Odén-Ryhede
Avdelningschef
Förskoleförvaltningen

Bilaga

PM-Barnhälsa i Stockholms stads kommunala förskola Dnr FÖF 2023/342

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn

Gunilla Davidsson, Förvaltningsdirektör
Katarina Odén-Ryhede, Avdelningschef

Datum

2023-10-09
2023-10-03